

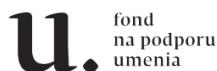
List nenarodenému dieťaťu

Oriana
Fallaci

preložil Marcel Melicher

Vydanie knihy z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia,
ktorý je hlavným partnerom projektu.

Questo libro è stato tradotto grazie
ad un contributo alla traduzione assegnato
dal Ministero degli Affari Esteri e della
Cooperazione Internazionale italiano.

Preklad tejto knihy vyšiel vďaka podpore
talianskeho Ministerstva zahraničných vecí
a medzinárodnej spolupráce.

Copyright © 1975–2015 RCS Libri S.p.A., Milan
Copyright © 2016–2017 Rizzoli Libri S.p.A./BUR Rizzoli,
Milano

Copyright © 2019 Mondadori Libri S.p.A., originally
published by BUR, Milano, Italy

Translation and afterword © Marcel Melicher, 2025

Design and layout © Martin Fek, 2025

Slovak edition © Laputa/Literárna bašta, 2025

ISBN 978-80-8283-087-6

[illegible][illegible]

preložil Marcel Melicher

*Tým, ktoré sa neboja pochybovať,
tým, ktoré sa pýtajú prečo,
neúnavne a aj za cenu
obáv zo smrti.*

*Tým, ktoré majú dilemu,
či život dať alebo mu zamedziť.*

*Túto knihu venuje
jedna žena
všetkým ženám.*

Dnes v noci som si uvedomila, že si. Malá kvapka života z ničoho. Len tak som pozerala do tmy s otvorenými očami, až zrazu, v tej tme, prišiel záblesk istoty: Áno, bolo si. Existovalo si. Bolo to, ako zacítiť na hrudi výstrel. Zastavilo sa mi srdce. A keď začalo znova biť tupými údermi, ohromujúcimi buchátmi, uvedomila som si, že som spadla do studne, kde bolo všetko neisté a ohrozujúce. Teraz som tu, uväznená v strachu, ktorý presakuje mojou tvárou, vlasmi, myšlienkami, a strácam sa v ňom. Skús ma pochopiť, nie je to strach z druhých. Ja sa nezaujímam o druhých. Nie je to strach z Boha. Ja neverím v Boha. Nie je to ani strach z bolesti. Bolesti sa tiež neobávam. Je to strach z teba, z tej udalosti, ktorá ťa vytrhla z ničoho a vložila ťa do môjho brucha. Nikdy som nebola pripravená prijať ťa, aj keď som na teba dlho čakala. Stále som si kládla tú krutú otázku: A čo ak by sa ti nepáčilo narodiť sa?

Čo ak by si mi to jedného dňa vyčítalo a vykrikovalo: „Kto ťa prosil priviesť ma na svet, prečo si ma sem priviedla, prečo?“

Život je taký namáhavý, dieťa. Je to každodenný boj a chvíľky radosti sú krátkymi prímeriami, za ktoré sa platí príliš draho. Ako môžem vedieť, že by nebolo správne odmietnuť ťa, ako mám vycítiť, že sa nechceš vrátiť do ticha ničoty? Veď nedokážeš so mnou hovoriť. Tvoja

kvapka života je len zhluk buniek, ktoré sotva vznikli. Možno to ani nie je život, ale len možnosť života. Napriek tomu by som dala čokoľvek za to, aby si mi mohlo pomôcť aspoň znamením, náznakom. Moja mama tvrdí, že ma priviedla na svet, lebo som jej také znamenie dala. Vidiš, moja mama ma nechcela. Moja existencia začala omylom, chvíľkou rozptýlenia. Aby som sa nenarodila, rozpúšťala si každý večer vo vode nejaké tabletky. Potom to s plačom pila. Pila to pravidelne až do večera, keď som sa v jej bruchu pohla. Dala som jej riadny kopanec, aby som jej dala najavo, nech ma neodmieta. Práve si prikladala pohár k ústam, keď sa zrazu zastavila a všetko z neho vyliala na zem. O niekoľko mesiacov som sa víťazne prevaľovala na slnku, a či to tak bolo dobre alebo zle, neviem.

Keď som šťastná, myslím si, že to bolo dobre, naopak, keď som nešťastná, myslím si, že to bolo zle. Ale aj keď som nešťastná, myslím si, že by mi bolo ľúto, keby som sa nenarodila, pretože nie je nič horšie ako ničota. Ešte raz ti to zopakujem, neobávam sa bolesti. Tá sa rodí s nami, vyrastá s nami, zvykáme si na ňu, tak ako na fakt, že máme dve ruky a dve nohy. Ja sa nakoniec nebojím ani zomrieť, pretože ak niekto zomrie, znamená to, že žil, že opustil ničotu. Ja sa obávam prázdna, nebytia, nevyhnutnosti pripustiť, že som tu nebola čo i len náhodou, čo i len z dôvodu čejsi nepozornosti. Mnohé ženy si kladú otázku: prečo priviesť na svet dieťa? Aby bolo

hladné, aby cítilo chlad, aby bolo zradené a ponížené, aby ho zabila vojna či choroba? Upierajú mu nádej, že jeho hlad bude nasýtený, chlad ohriaty, že vernosť a rešpekt mu budú priateľmi a bude žiť dlho v snahe zvíťaziť nad vojnou a chorobami. A možno majú pravdu ony. No naozaj máme ničotu uprednostniť pred utrpením? Ja dokonca aj v prestávkach, keď oplakávam svoje zlyhania, svoje sklamania, svoje zlomené srdce, prichádzam k záveru, že utrpenie má mať prednosť pred nebytím. Ak túto úvahu rozšírim na život, na dilemu, či sa narodiť alebo nie, skončím tvrdením, že narodiť sa je lepšie, ako sa nenarodiť. No je správne nútiť aj teba do takéhoto uvažovania? Nie je to ako priviesť ťa na svet len pre mňa samú? To nie je môj cieľ, priviesť ťa na svet len pre mňa samú. O to väčšmi, že v skutočnosti ťa vôbec nepotrebujem.

2

Nekopalo si, nedalo si mi odpovede. Ako by si aj mohlo? Si tam tak krátko, že keby som chcela od lekára potvrdenie tvojej existencie, vysmial by ma. Rozhodla som za teba: narodíš sa. Rozhodla som sa po tom, ako som ťa videla na fotografii. Na fotografii si nebolo ty, samozrejme, bola to fotka nejakého trojtýždňového embrya zverejnená v reportáži o vzniku života. Ako som sa tak na ňu pozerala, všetok strach pominul tak rýchlo, ako

prišiel. Pripomínalo si mi záhadný kvet, priehľadnú orchideu. Na jednom konci vytrčalo niečo ako hlava s dvoma výčnelkami, z ktorých vznikne mozog. Nižšie nejaká dutina, z ktorej budú ústa. Podľa opisu si v troch týždňoch takmer neviditeľné. Len dva a pol milimetra, no už v tebe rastie náznak očí, niečo, čo pripomína chrbticu, nervový systém, žalúdok, pečeň, črevá, pľúca. Tvoje srdce je už vytvorené a je veľké. Proporčne je deväťkrát väčšie než moje. Pumpuje krv a pravidelne bije už od osemnásteho dňa. Mohla by som ťa odhodiť? Čo na tom, že si vzniklo náhodou alebo omylom. Snád svet, ktorý nás obklopuje, nevznikol náhodou alebo možno omylom? Niektorí tvrdia, že v podstate neexistovalo nič okrem veľkého pokoja, nekonečné nehybné ticho, až kým sa objavila iskra, záblesk, a to, čo nebolo, zrazu jestvovalo. Prvý záblesk nasledovali ďalšie, čoraz neočakávanejšie, čoraz nezmyselnejšie, nevedomé si následkov. Medzi následkami sa zjavila bunka, aj ona náhodou, možno omylom, a ihneď sa rozdelila na milióny, miliardy ďalších, až sa zrodili stromy, ryby, ľudia. Myslíš si, že niekto mal pochybnosti pred zábleskom či pred bunkou? Myslíš si, že si kládol otázku, či sa im to bude páčiť alebo nie? Myslíš si, že sa obával ich hladu, chladu, ich nešťastia? To vylučujem. Ak aj ten niekto existoval, napríklad Boh, ktorého by sme mohli prirovnať k počiatku všetkých počiatkov, pred vznikom času, pred vznikom priestoru, obávam sa, že sa nezaujímal

o dobro a zlo. Všetko nastalo, lebo mohlo nastať, takže muselo nastať vďaka obrovskej sile, ktorá bola jedinou legitímnou silou. To isté platí aj pre teba. Beriem zodpovednosť voľby na seba.

Nie je v tom nijaký egoizmus, prisahám, dieťa, že ma neteší priviesť ťa na svet. Neviem si predstaviť, ako chodím po ulici s nafúknutým bruchom, neviem si predstaviť, ako ťa kojím či kúpem, ako ťa učím rozprávať. Som pracujúca žena a mám veľa povinností, záujmov a už som ti povedala, že ťa nepotrebujem. No budem ťa nosiť ďalej aj tak, či sa ti to páči alebo nie. Nanútim ti tú silu, ktorá bola nanútená aj mne, aj mojím rodičom, aj mojím starým rodičom, a tak ďalej až po prvého človeka porodeného človekom, či sa mu to páčilo alebo nie. Pravdepodobne, ak by jemu alebo im bolo umožnené vybrať si, dostali by strach a odpovedali by nie, nechcem sa narodiť. Nikto sa ho však na názor nepýtal, a tak sa narodil, žil a zomrel po tom, ako porodil ďalšieho človeka, ktorému nedal na výber, a ten urobil to isté, a tak to šlo milióny rokov až dodnes a vždy to bola tá sila, bez ktorej by sme neexistovali. Odvahu, dieťa! Myslíš, že semenom stromu nepotrebuje odvahu, keď sa musí prebrať zemou a vyklíčiť? Stačí náraz vetra, aby ho zlomil, myšia labka, aby ho roztlačila. Napriek tomu vyklíči, nevzdá sa, vyrastie a rozhodí ďalšie semená. Stane sa z neho les. Keď budeš jedného dňa kričať: „Prečo si ma priviedla na svet, prečo?“ Odpoviem ti: „Urobila som to, čo robia

a robili stromy milióny a milióny rokov predou mnou, a myslela som si, že robím dobre.“

Je dôležité nezmeniť názor a pamätať si, že ľudia nie sú stromy, že utrpenie človeka je tisíckrát väčšie než utrpenie stromu, pretože je cítiaci, že nikoho z nás neláka stať sa lesom, že nie z každého semena vyrastie strom, väčšina z nich sa stratí. Takýto náhly obrat je možný, dieťa. Naša logika je plná protikladov. Vo chvíli, keď niečo vyslovíš, uvedomíš si opak. Možno dokonca zistíš, že opak je pozornosti hodný takisto ako to, čo si tvrdil či tvrdila. Moje dnešné uvažovanie tak môže byť prevrátené naruby lusknutím prstov. Fakticky už teraz sa cítim zmätená, dezorientovaná. Možno preto, že sa nemôžem zdôveriť nikomu okrem teba. Som žena, ktorá sa rozhodla žiť sama. Tvoj otec so mnou nežije. Neplačem za ním, aj keď sa občas zahľadím na dvere, cez ktoré odišiel svojím rozhodným krokom, a ja som ho nezastavila, akoby sme si už nemali čo povedať.

3

Zobrala som ťa k lekárovi. Skôr než potvrdenie som chcela nejakú radu. Odpovedal mi len kývnutím hlavy, že som netrpezlivá. Nevie sa ešte vyjadriť, mám sa vrátiť o pätnásť dní pripravená dozvedieť sa, že si výplodom mojej fantázie. Vrátim sa už len preto, aby som mu dokázala, že je nevzdelanec. Celá jeho veda nemá na môj

inštinkt a hlavne, ako môže muž pochopiť ženu, ktorá prežíva obdobie očakávania dieťaťa? Muž nemôže otehotnieť. A keď už o tom hovoríme, povedz: Je to výhoda či obmedzenie? Až dovčera sa mi to zdala byť výhoda, dokonca privilégium. Dnes to vidím ako obmedzenie, až ochudobnenie. V tom, že nosíš vo vlastnom tele ďalší život a uvedomuješ si, že ste dvaja, nie jeden, je niečo úžasné. Chvíľami ťa dokonca zaplaví triumfálny pocit a v pokoji, ktorý tento pocit sprevádza, ťa nič netrápi, ani fyzická bolesť, ani práca, ktorú musíš obetovať, ani sloboda, o ktorú prídeš. Budeš muž alebo žena? Chcela by som, aby si bolo žena. Chcela by som, aby si niekedy cítilo to, čo cítim ja. Vôbec nesúhlasím s mojou mamou, ktorá tvrdí, že narodiť sa ako žena je prekliatie. Keď je moja mama veľmi nešťastná, povzdychne si: „Ach, keby som sa narodila ako muž.“ Viem, náš svet je vytvorený mužmi pre mužov, ich diktatúra je taká stará, že sa dokonca prejavuje aj v jazyku. Slovo človek je mužského rodu a môže označovať tak muža ako ženu, na označenie konania zmiešanej skupiny ľudí používame v množnom čísle mužský rod, jazyku dominuje mužský rod. V legendách, ktoré si vymysleli muži, aby vysvetlili život, nebolo prvé stvorenie žena, bol to muž, Adam. Eva prišla až potom, aby ho zabavila a robila problémy. Na obrazoch, ktoré zdobia ich kostoly, je Boh starec s bradou, nikdy nie starena s bielymi vlasmi. Všetci ich hrdinovia sú taktiež muži, od Prometea, ktorý objavil oheň, až po

Ikara, ktorý sa pokúšal lietať, a Ježiša, ktorého vyhlásili za syna Otca a Ducha Svätého, ako keby tá žena, ktorá ho porodila, bola len nejaký inkubátor alebo pestúnka. Napriek tomu všetkému je nesmierne fascinujúce byť ženou. Je to dobrodružstvo, ktoré si vyžaduje značnú odvahu, je to výzva, ktorá nikdy nenudí. Ak sa narodíš ako žena, budeš sa musieť pustiť do množstva vecí. Najprv sa budeš musieť biť za to, že ak existuje Boh, mohol by byť aj starena s bielymi vlasmi alebo krásne dievča. Ďalej sa budeš musieť biť za vysvetlenie, že hriech sa nezrodil v deň, keď Eva odtrhla jablko. V ten deň sa zrodila úžasná sila nazývaná neposlušnosť. Nakoniec sa budeš musieť biť za to, aby si dokázalo, že v tvojom hládskom a oblom tele je inteligencia, ktorá nahlas kričí, aby bola vypočutá. Byť mamou nie je povolanie. Nie je to ani povinnosť. Je to právo ako každé iné. Bude ťa stáť veľa síl presadzovať to a často, takmer vždy, prehráš. Nesmieš však strácať odvahu. Bojovať je oveľa krajšie, ako vyhrávať, cestovať je oveľa zábavnejšie, než prísť do cieľa. Keď prídeš do cieľa, alebo vyhráš, alebo pocítiš veľkú prázdnotu. Aby si prekonalo tú prázdnotu, budeš sa musieť vydať na ďalšiu cestu, stanoviť si nové ciele. Áno, dúfam, že budeš žena, aj keď ti hovorím dieťa. A takisto dúfam, že nikdy nepovieš to, čo hovorí moja matka. Ja som to nikdy nepovedala.

Ak sa narodíš ako muž, tiež sa poteším. Možno ešte väčšmi, pretože budeš ušetrené množstva poníženia, množstva podriadenosti, množstva zneužitia. Ak sa narodíš ako muž, nebudeš sa napríklad musieť báť znásilnenia v tmavej ulici. Nebudeš sa musieť spoliehať na svoju peknú tvár, aby si bolo akceptované na prvý pohľad, ani na svoje pekné telo, aby si skrylo svoju inteligenciu. Nebudeš znášať zlomyseľné súdy, keď budeš spať s niekým, kto sa ti páči, nebudeš počúvať o tom, že hriech sa zrodil v deň, keď si odtrhlo jablko. Nadrieš sa oveľa menej. Ľahšie sa budeš môcť biť za to, že ak Boh existuje, mohol by byť aj starena s bielymi vlasmi alebo pekné dievča. Budeš môcť odmietnuť poslušnosť bez toho, aby sa ti vysmiali, milovať bez toho, aby si sa jednej noci zobudilo s pocitom pádu do studne, brániť sa bez toho, aby si bolo urážané. Prirodzene, aj tebe sa ujde neprávosť a podriadenosť. Vez, že ani pre muža nie je život jednoduchý. Keďže budeš mať silnejšie svaly, budú ti nakladať ťažšie bremená, budú ti vnucovať zodpovednosť za ťažké rozhodnutia. Keďže budeš mať bradu, budú sa smiať, keď budeš plakať, dokonca aj keď budeš potrebovať súcitiť. Keďže budeš mať vpredu úd, prikážu ti zabíjať alebo sa dať zabiť vo vojne a budú vyžadovať tvoju súčinnosť na šírení tyranie, s ktorou začali už v jaskyniach. Napriek tomu alebo práve preto, byť mužom bude takisto úžasné

dobrodružstvo, poslanie, ktoré ťa nikdy nesklame. Aspoň v to dúfam, lebo ak sa narodíš ako muž, dúfam, že budeš muž, o akom som vždy snívala, prívetivý k slabým, tvrdý k silným, štedrý k tým, ktorí ťa majú radi, nemiłosrdný k tým, ktorí ťa ovládajú. Nakoniec tiež nepriateľ tých, ktorí ti budú rozprávať, že Ježišovia sú synovia Otca a Ducha Svätého a nie ženy, ktorá ich porodila.

Snažím sa ti, dieťa, vysvetliť, že byť mužom neznamená mať vpredu úd, znamená to byť osobnosťou. A mne v prvom rade záleží na tom, aby si bolo osobnosťou. Osobnosť je úžasné slovo, pretože nevytvára hrádzu medzi mužom a ženou, nekreslí hranice medzi tým, kto má úd a kto ho nemá. Hranica, ktorá rozdeľuje toho, kto má úd, a toho, kto ho nemá, je napokon taká tenká, že sa prakticky obmedzuje len na schopnosť vynosiť v lone ľudské stvorenie. Srdce a mozog nemajú pohlavie. Nemá ho ani správanie. Ak budeš človek srdca a rozumu, pamätaj si, nebudem ťa nútiť správať sa tak alebo onak v súlade s tvojou rolou muža či ženy. Budem od teba žiadať len to, aby si využilo ten zázrak, že si sa narodilo, a nikdy sa nepoddalo zbabelosti. Zbabelosť je večne striehnuca beštia. Každý deň nás všetkých hryzie a len málokto sa ňou nedá roztrhať. Z opatrnosti, z prospechu, niekedy z rozumu. Ľudia sú zbabelí, pokiaľ im hrozí nejaké riziko, no keď pominie, stanú sa opovážliví. Riziku sa nesmieš vyhýbať, ani keď ťa brzdí strach. Riziko je už aj príchod na svet. Riziko, že budeš ľutovať, že si sa narodilo.

Možno je príliš skoro rozprávať sa s tebou takto. Možno by som ti zatiaľ nemala hovoriť o smutných a zlých veciach, ale práve naopak, rozprávať ti o svete nevinnosti a radosti. No bolo by to, ako nastaviť ti pascu. Bolo by to, akoby som ťa uvádzala do omylu, že život je mäkký koberec, po ktorom môžeš chodiť bosý, a nie cesta z kameňov. Kameňov, o ktoré sa dá zakopnúť či zraniť. Kameňov, pred ktorými sa treba ochrániť topánkami zo železa. Ani to však nestačí. Kým si chrániš chodidlá, nájde sa niekto, kto zodvihne kameň, aby ti ho hodil do hlavy. Na dnes som skončila, syn môj, dcéra moja. Pochopilo si? Kto vie, čo by niektorí povedali, keby ma počuli. Obvinili by ma, že som bláznivá alebo krutá? Pozerala som si tvoju poslednú fotku a v piatich týždňoch meriaš necelý centimeter. Výrazne sa meníš. Viac než zvláštny kvet teraz pripomínaš pôvabnú larvu či dokonca rybičku, ktorej vyrastajú plutvy. Štyri plutvy, z ktorých sa stanú nohy a ruky. Tvoje oči sú ako dve malé čierne zrnká s krúžkom okolo a na konci tela máš malý chvostík! Popis hovorí, že v tejto fáze je takmer nemožné odlíšiť ťa od embrya akéhokoľvek iného cicavca. Keby si bolo mačiatko, vyzeralo by si viac-menej rovnako ako teraz. Vskutku, chýba ešte tvár a mozog. Ja k tebe hovorím, dieťa, no ty o tom nevieš. V tme, ktorá ťa obklopuje, nevnímaš ani to, že existuješ. Mohla by som ťa odstrániť a nikdy by si sa to nedozvedelo. Nedostalo by si možnosť posúdiť, či som ti ukrivdila alebo pomohla.

Včera ma prevalcovala zlá nálada. Musíš mi odpustiť úvahu o tom, že by som ťa mohla odstrániť a ty by si ani nevedelo, či som ti ukrivdila alebo pomohla. Je to čistá úvaha, nič viac. Moje rozhodnutie sa nezmenilo, aj keď v mojom okolí vzbudzuje prekvapenie. Dnes večer som hovorila s tvojím otcom. Povedala som mu o tebe. Oznámila som mu to telefonicky, lebo je ďaleko, a podľa jeho reakcie, súdim, že som ho nepotešila. V prvom rade som počula hlboké ticho, akoby sa prerušilo spojenie. Potom som ho počula zajakávať chrapľavým hlasom: „Koľko to bude?“ Nechápavo som mu odpovedala: „Deväť mesiacov, predsa. Vlastne už menej ako osem.“ Vtom sa chrapľavý hlas zmenil na škrekľavý: „Hovorím o peniazoch.“ „Akých peniazoch?“ odpovedala som. „Peniazoch, aby si sa toho mohla zbaviť, nie?“ Áno, povedal presne „aby si sa toho mohla zbaviť“. Akoby si bolo nejaký balík. A keď som mu čo najpokojnejšie vysvetlila, že moje úmysly sú úplne iné, stratil sa v dlhej úvahe, kde modlitby striedali odporúčania, odporúčania striedali vyhrážky a vyhrážky sa menili na lichôtky. „Mysli na svoju kariéru, uvedom si zodpovednosť, jedného dňa to môžeš ľutovať, čo povedia ostatní.“ Ten telefonát ho musel stáť majetok. Z času na čas sa ozvala spojovateľka a prekvapeným hlasom sa pýtala: „Pokračujete?“ Usmievala som sa, temer som sa bavila. Už menej som

sa bavila, keď svoj výlev, povzbudený mojím tichým počúvaním, zakončil myšlienkou, že náklady by sme si mali rozdeliť na polovicu, keďže sme koniec koncov boli „vinní obaja“. Prišlo mi nevoľno. Hanbila som sa za neho. Pri pomyslení na to, že dakedy som ho milovala, som položila slúchadlo.

Milovala som ho? My dvaja sa budeme musieť jedného dňa porozprávať o záležitosti nazývanej láska. Priznávam, stále som nepochopila, o čo ide. Mám také podozrenie, že je to jeden obrovský podvod, vymyslený na upokojenie ľudí a odpútanie ich pozornosti. O láske rozprávajú kňazi, reklamné plochy, literáti či politici. Všetci tí, ktorí operujú láskou a rečami o jej sile liečiť každú tragédiu, však zraňujú, zrádzajú a zabíjajú dušu i telo. Neznášam slovo láska, nachádza sa všade a vo všetkých jazykoch. Milujem chodiť, milujem piť, milujem fajčiť, milujem slobodu, milujem svojho milenca, milujem svojho syna. Snažím sa to slovo nepoužívať, ani si neklásť otázky, či to, čo trápi moju myseľ a moje srdce, je to, čo nazývame láska. Vskutku neviem, či ťa milujem. Neuvažujem nad tebou optikou lásky. Myslím na teba optikou života. Pozri na svojho otca, čím viac nad tým premýšľam, tým viac verím, že som ho nikdy nemilovala. Obdivovala som ho, túžila som po ňom, ale nemilovala som ho. Tak ako tých, čo prišli pred ním, klamlivé príznaky ustavičného bezúspešného hľadania. Bezúspešného? Na niečo však bolo dobré. Na pocho-